

Per Saugstad 1920–2010

PUBLISERT 5. desember 2010

Eksperimentalpsykologiens far i Norge, professor Per Saugstad, døde søndag 7. november – kort tid etter sin 90-årsdag. Saugstad var kjent for sine meningers mot. På femtitallet gikk han i klinsj med Harald Schjelderup, som han mente hadde gitt psykoanalysen en altfor dominerende stilling ved Psykologisk institutt i Oslo.

Saugstad var internasjonalt renommert for sin forskning om visuell persepsjon, tenkning og språk. Psykologi var imidlertid fjernt fra tankene hans da han kastet seg over embetsstudiet i filologi ved utbruddet av andre verdenskrig. Det var gjennom skjønnlitteraturen han ville søke å forstå menneskene. Han hadde ambisiøse planer som forfatterbiograf, og presenterte både Wergeland og Welhaven mellom stive permer. Derimot innså han at ideen om 15 biografier om norske forfattere som hadde virket i tidsrommet 1814–1860 ble i villeste laget. I stedet tok psykologien ham. Det skjedde i 1948 da den amerikanske sosialpsykologen Paul Lazarsfeld besøkte Norge. Inspirert av hva han hørte, var veien kort til miljøet som dannet grunnmuren i det som senere reiste seg som Institutt for samfunnsforskning. Der møtte han etter hvert eksperimentalpsykologen David Krech, som falt for Saugstads eksperiment om hukommelse og problemløsning. Rapporten om eksperimentet ble antatt i *Psychological Review*, som den gang var det fremste internasjonale tidsskriftet på feltet.

Saugstad fikk statsstipend og jobb ved University of Chicago, der han blant annet skulle undervise i norsk litteratur. I 1952 tok han doktorgraden ved samme universitet med et arbeid om virkningen av tidligere læring på problemløsning. Chicago-årene inspirerte Saugstad til et bredt perspektiv på psykologien, der både utviklingspsykologi, personlighetspsykologi, sosialpsykologi og eksperimentalpsykologi hadde sin naturlige plass.

Med dette som ballast da han vendte tilbake til Oslo, havnet han etter hvert i opposisjon til psykologiens «founding father» i Norge, Harald Schjelderup. I 60-årene ble fagmiljøet ved Psykologisk institutt imidlertid bredere sammensatt. Psykoanalysen mistet sin sterke stilling, og Saugstad opplevde at miljøet ble mer tolerant og at han fikk mer spillerom.

Saugstad var ansatt ved Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo som professor i tiden 1967–1990. Blant hans viktigste bøker er *An inquiry into the foundations of psychology* (1965) og *Language: A theory of its structure and use* (1989). I den seneste delen av sin karriere arbeidet han særlig med fagets historie, og 2. utgave av hans *Psykologiens historie* utkom i 2009.

Noen fagforeningsmann var Saugstad nok ikke, selv om han erklærte seg godt ute på venstresiden i norsk politikk. Han var et trofast medlem i Psykologforeningen, og det var en spesiell glede å ha ham som gjest ved foreningens 75-årsjubileum i 2009.

For oss som studerte på 80-tallet, var Saugstad professor med svært stor P. Det var vanskelig å forestille seg at han hadde vært eller kunne bli noe annet. Han var vitenskapsmann på sin hals, kompromissløs og tydelig. Saugstad kunne ikke puttes i noen vitenskapelig bås – han var sin egen mann, selv om han en gang halvt på fleip innrømmet å være «halvt behaviourist».

Han hadde også stor sans for russisk psykologi, og forklarte inngående om Vygotskijs teorier til oss som syntes vi hadde tilstrekkelig pensum fra før. Men han var også opptatt av studentene – alltid tilgjengelig, nærværende, diskusjonslysten og lyttende. I hvert fall hvis noen hadde noe å si. Forelesningene hans kunne være rene akademiske perler.

Per Saugstad har satt varige spor i norsk psykologi, og vi vil minnes ham med glede.

Ole Tunold Generalsekretær i Norsk Psykologforening

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 47, nummer 12, 2010, side 1167